

(Volkskrant, 7.5.2010)

Грчки проблем који је нагнао ЕУ да упркос сопственим правилима предузме велику операцију подршке пружа нам читав низ лекција о еврџ и његовој будућности.

ЛЕКЦИЈА БР. 1: Немој се прерано радовати. Крајем 2009. године још је слављен велики успех евра. Земље еврозоне су, наводно, захваљујући еврџ, добро пребродиле кризу. Свега неколико месеци касније испоставило се да је једна мала земља у стању да у свој пад повуче и евро. И после операције подршке, финансијска тржишта остају нервозна. И – изненада изгледа да је евро слаб и да има ограничен рок употребе.

ЛЕКЦИЈА БР. 2: За евро се плаћа висока цена. Прихватајући заједничку монету, земље еврозоне су испустиле из руку важне политичко-управне инструменте. Да још увек постоји драхма, Грчка би могла јефтиније да прође (девалвацијом сопствене монете), могла би да мења сопствене каматне стопе и да води самосталну буџетску политику. А и Холандији евро спутава и руке и ноге.

ЛЕКЦИЈА БР. 3: Монетарна унија не може да функционише без јаке политичке уније. Политичка унија је гарант поверења у монету. Показује се да ЕУ не ужива то поверење. Срамно је да јој је за ову операцију подршке била потребна помоћ ММФ-а.

Незамисливо је да би САД затражиле помоћ неке међународне организације како би разрешиле проблем дуговања своје савезне државе Калифорније. Баш као и САД, и Европској унији је потребно да има централну владу која може да принуди на испуњавање договора и да убира порезе како би одржавала равнотежу између разних региона (држава). Сасвим је невероватно да би до такве владе икако могло доћи, јер Немци и Французи никако и никада неће испустити из руку толико од свог суверенитета. То чини да се, на крају крајева, евро показује као нефункционалан.

ЛЕКЦИЈА БР. 4: Европска централна банка је у потчињеном положају. Праве проблеме

Неуспех евра у десет лекција

Пише: Арјо Кламер
понедељак, 10 мај 2010 22:06

морају да решавају политичке вође. Проблем евра је, ипак, политичке природе. На крају крајева, моћ лежи у рукама момака који тргују на финансијским тржиштима. Они одређују да ли је политика у реду или не.

ЛЕКЦИЈА БР. 5: Еуро је добар за екстремно неолиберални поредак. Европљани су у своје време енергично протестовали када је Чиле применио неолибералну политику Милтона Фридмана. На то се може гледати као на немилосрдно одузимање дроге ("cold turkey approach"), јер при таквој политици, у тешким временима, влада није меког срца, него смањује давања, повишава каматне стопе и прихвата високу незапосленост како би постигла снижавање надница и плата. У свему томе, сиромашнији слојеви становништва постају жртве. ЕУ данас, у заједници са ММФ-ом, намеће Грчкој управо ту политику, која је окрутна и недостојна Европске уније.

ЛЕКЦИЈА БР. 6: Нема говора о солидарности унутар Европе. Северноевропејци су установили да су Грци, и са њима остали јужноевропејци, ленштине и да им се не може веровати, па према томе и треба да седе у сосу у ком су се затекли.

Ту нијансирања нема. Замислите да су посланици провинције Јужна Холандија сасвим забрљали ствар. Па, зар би због тога сви становници те провинције морали да пате? Сигурно да не. Али, ипак, сада нема говора о саосећању према обичном Грку. Као да се осталима у Европи нема шта замерити? Као да нико није знао како стоје ствари у Грчкој онда када јој је било допуштено да постане чланица еврозоне.

ЛЕКЦИЈА БР. 7: Спремност Немаца на солидарност има границе. Немци су тек сад, уз натезање, изашли у сусрет Грчкој. Да ли ће то учинити ако и Шпанцима буде потребна помоћ? А шта тек уколико и Французи западну у невољу? Немци су ономад своју марку испустили из руку како би могли да уједине државу. Али, наступиће време када ће се Немцима ова цена показати као превисока. На пример, онда када се инфлација отме контроли и ЕУ поново покаже своју немоћ.

ЛЕКЦИЈА БР. 8: Банкари се опет извлаче из проблема. Превасходан циљ ове операције спасавања је да се спречи да читав низ банака постане жртва грчког банкрота. Не дај боже да банкари буду кажњени за ризике у које су сами ушли. Банкари тако добро зарађују уз помоћ своје уцене да земље еврозоне не би могле да поднесу њихов банкрот.

Неуспех евра у десет лекција

Пише: Арјо Кламер
понедељак, 10 мај 2010 22:06

ЛЕКЦИЈА БР. 9: Тај евро је идеологија. Пре свега због тога што се од његовог увођења сматрало да је он једина могућност. Наводно – није било алтернативе. Мада је читав низ економиста указивао на сценарио који се сада одиграва, њихови ставови нису били узимани у обзир.

ЛЕКЦИЈА БР. 10: Гулден и даље остаје лепша монета, нарочито његове новчанице. Али, то смо већ ионако знали.

Арјо Кламер је професор економије и шеф Катедре за економику уметности и културе Еразмус универзитета у Ротердаму. Један је од 100 економиста који су били против увођења евра.

(Превод са холандског **Василије Клефтакис**)